

arising between communities with different religious, ethnic and cultural traditions, accelerate further differentiation and fragmentation of mankind, create conditions for the emergence of new cross-cultural conflicts.

The authors conducted the analysis of communicative relations system, revealed the essence and modern forms of communication relationships in solving intercultural conflicts; emphasized the role of intercultural communication as an important component of modern social processes.

Based on the study of the works of national and foreign researchers the article examines the phenomenon of communicative relations system, understood as a set of elements that exist in multidimensional relations with each other and create a coherent unity that is able to function; features and components of communicative relations system; the essence of tolerance, understood as a value, rooted in the vitality, sociality and spirituality and as the most important substance of the spiritual world of the person; singles out the factors that influence the formation and the specific of the manifestation of tolerance within society, including change of civilizations, globalization, ethnic conflicts, the type of political culture, the peculiarities of social transformations in society and historical traditions.

The authors pay special attention to the dialogue of communication subjects, which is based on respect for the fundamental principles of tolerance, differentiating in the dialogue structure the two types of discursive interaction - cooperation and confrontation (based on the criterion of coincidence or divergence of interests and goals of the parties) and outlining the conditions of cooperative dialogue as the preferred form of discourse, which is possible only due to the maintaining the certain stable conditions of relationship: taking into account real interests of the parties; treating and perception a partner as an equal, that is entitled to his own opinion and own decision; controversial nature of communication; using common means of communication between the sender and recipient; the number and competence of participants in the dialogue.

The article also underlines the difference between the concepts of social compromise and consensus: in particular, it is noted, that the main difference between consensus and compromise is that it is the value factor that prevails in consensus, and that compromise is mostly prevailed by the functional one. The authors outline certain requirements for the emergence and existence of the consensus, including the fundamental equality and subjectivity of participants, dialogic character of discussion; conscious nature of the discourse, the absence of manipulation; rationality, dynamism, permanent confirmation of consensus agreements; openness, maximum publicity; multilevel character and interrelation of consensus levels.

It is concluded in the article that overcoming intercultural differences and conflicts is possible with the help of the following attributes of social communication: tolerance (based on its principle the fruitful dialogue between communicative action participants can be possible), dialogue (which can be the basis for the establishing the accordance and consensus among the subjects of communication), compromise, consensus (the compliance of its requirements leads to the establishment of social consensus to resolve intercultural conflicts). In particular, the article states that tolerance as a social phenomenon is particularly important in the processes of social interaction, which have the character of intercultural contact and emphasizes the important role of the principle of tolerance as the necessary condition for the fruitful dialogue of intercultural communication participants.

Keywords: intercultural conflicts, dialogue, tolerance, compromise, consensus, communicative relationship system.

УДК 14:[316.34:354]

КУРБАТОВ О.Г.

кандидат філософських наук,
доцент кафедри богослов'я та гуманітарних дисциплін
Класичного приватного університету
(м. Запоріжжя, Україна)
gag67@outlook.com

ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ СВОЇМ АТРИБУТИВНИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ У КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ НОВОГО ЧАСУ

Анотація

У статті дається аналіз осмислення проблеми відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам у філософії Нового часу. Під основною атрибутивною

характеристикою політичних еліт розуміється їх духовність, тобто керованість у своїх діях не власними інтересами всупереч інтересам інших, а спрямованістю на принесення максимальної користі тим, ким ці еліти керують.

Дається докладний аналіз особливостей розуміння атрибутивних характеристик політичних еліт кожним філософом, розкриті різні сторони цих характеристик. У результаті цього аналізу виділені мотивації, котрі різні автори вважають основними для відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам (міркування доцільності та самозбереження, критерії моральності та справедливості, розумність і т. д.).

Виходячи з викладеного вище, робиться висновок, що більшість проаналізованих мислителів не бачить особливих перешкод у тому, щоб реальні політичні еліти набули відповідності своїм атрибутивним характеристикам. Серед умов досягнення такої відповідності називаються високий рівень моральності суспільства у цілому, розвиток прикладних наук, наявність громадянського суспільства.

Ключові слова: політичні еліти, атрибутивні характеристики політичних еліт, духовність, філософія Нового часу.

Останні соціально-політичні події в Україні висвітлили нагальну необхідність формування нової політичної еліти в нашій країні, оскільки старі еліти виявилися неспроможними забезпечити громадянам України достойне життя, що в усіх цивілізованих країнах є необхідною умовою збереження елітою свого статусу. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю створення соціально-політичних умов для формування політичних еліт, які не відчужені від народу, а, навпаки, складаються з його найкращих представників. Головною атрибутивною характеристикою таких еліт є духовність, тобто керованість у своїх діях не власними інтересами всупереч інтересам інших, а об'єктивною логікою буття суцього. Останні події засвідчили, що українське суспільство здатне до самоорганізації, йде формування громадянського суспільства. Завдання, таким чином, полягає у виявленні та вивільненні закладених в об'єктивній логіці суспільного буття механізмів безпосереднього народження громадянським суспільством політичних еліт.

На жаль, прогнози стосовно того, що безпосередньо з Євромайдану вийдуть нові політичні сили, які захищатимуть інтереси не олігархів, а певних соціальних верств, та сформуують нову політичну еліту, не виправдалися. Критична маса постмайданної правлячої верхівки по суті залишається псевдо-або квазіелітою, спрямованою, у першу чергу, на власне збагачення шляхом збереження корупційних схем, лобіювання власних політичних інтересів тощо при повному нехтуванні інтересами українського народу. Продовження такого стану речей загрожує катастрофою та може призвести до зникнення української держави.

В історії соціально-філософської думки накопичений величезний досвід осмислення проблеми формування найбільш дієвих політичних еліт, тобто таких, що керувалися б у своїх діях не власними інтересами всупереч інтересам інших, а були б спрямовані на принесення максимальної користі тим, ким вони керують. Цей досвід може стати у великій нагоді для осмислення шляхів формування такої еліти в Україні. Усі ці вчення наголошують на необхідності приведення політичних еліт у відповідність до своїх атрибутивних характеристик.

Дослідження політичних еліт як соціальних груп, що завдяки певним (у першу чергу психічним) якостям прагнуть до вищої влади у державі і здобувають її, здійснювалися, зокрема, Р. Міхельсом, Г. Москою, В. Парето, В. Липинським.

Але ще задовго до формування категорії “політична еліта” проблема відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам розглядалася авторами різноманітних соціально-політичних учень. У попередніх статтях автора був здійснений аналіз освітлення проблеми приведення політичних еліт у відповідність до своїх атрибутивних характеристик стародавніми, середньовічними філософами та філософами епохи Ренесансу.

Таким чином, проблемною ситуацією є необхідність аналізу соціально-політичних вчень минулого через призму висвітлення ними проблеми відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам.

Мета статті — аналіз осмислення проблеми відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам в філософії Нового часу для визначення основних шляхів, запропонованих названими філософіями для досягнення цієї відповідності.

Цією метою зумовлена постановка таких завдань: довести, що атрибутивною рисою політичних еліт в усіх даних соціально-філософських ідеях виступає їх духовність; визначити та узагальнити

варіанти шляхів досягнення відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам, запропонованих мислителями цього періоду.

Погляди родоначальника філософії Нового часу Френсиса Бекона (1561-1626) на ідеальну державу (а отже, і на ідеальну правлячу еліту) втілені в його незакінченій утопії “Нова Атлантида”. На відміну від комуністичних утопій, “ідеальність” держави в цій утопії забезпечується не всезагальною майновою рівністю, а дотриманням як елітою, так і народом високих моральних принципів, які були втілені в законодавство близько тисячі дев'ятисот років тому легендарним правителем Соламоною: “Государ цей мав серце невичерпної доброти; і мету свого життя вважав єдино в тому, щоб зробити країну і народ щасливими” [1, 498]. Ці моральні принципи виражаються, зокрема, у повній відсутності корупції: чиновники відмовляються від будь-яких хабарів, називаючи їх “повторною платою”. Звичайно, такий стан речей забезпечується не лише чесністю, а й високою оплатою праці тих самих чиновників, що, у свою чергу, є відображенням загального добробуту населення острова. Цей добробут забезпечується родючістю землі, відсутністю контактів з іноземцями та високим розвитком наук. Незважаючи на відсутність докладного опису філософом політичної системи та суспільних відносин у країні, очевидно, що головною рисою політичної еліти в його утопії є духовність у поєднанні зі втіленням у практику досягнень науки, що й являє собою суспільний ідеал Ф. Бекона.

Молодший сучасник та учень Ф. Бекона Томас Гоббс (1588-1679) був прибічником абсолютної влади (незалежно від форми правління), такої, що стоїть над законом, неподільної на виконавчу, законодавчу та судову. Виступаючи єдиною інстанцією, яка має право та обов'язок судити своїх підданих, ця влада одноосібно встановлює критерії розрізнення добра та зла, керуючись лише своєю совістю: “Суверен, таким чином, має право на все з тим лише обмеженням, що, будучи сам підданим Бога, він зобов'язаний у силу цього дотримуватися природних законів” [2, 166]. Причому відповідальність за їх порушення він несе не перед підданими, а лише перед Богом: “Адже, хоча такого роду діяння (як, наприклад, вбивство Урії Давидом), будучи несправедливим, йде всупереч природному закону, беззаконня у наведеному випадку було скоєне, однак, лише стосовно Бога, а не стосовно Урії” [2, 166].

Але такі погляди Т. Гоббса не означають, що він вважає моральність політичних еліт потрібною лише для їх спасіння у потойбічному житті. Вона, у першу чергу, потрібна для збереження державного стану суспільства, адже “цей Левіафан смертний та схильний до тління”, і лише самої “сильної руки” для його збереження недостатньо.

Так, дуже небезпечною “хворобою” для правлячої еліти філософ вважає “невтомну жагу... до розширення своїх володінь, яка має часто своїм наслідком незцільні рани, отримані від ворогів; пухлину неприєднаних завойованих земель, котрі часто є тягарем і втрачаються з меншою небезпекою, ніж придбаються, а також летаргію розпещеності та марнотратства, бенкетів та непотрібних витрат” [2, 259-260].

Головним же обов'язком політичних еліт є забезпечення безпеки народу, причому “під забезпеченням безпеки мається на увазі не одне лише забезпечення безпеки голого існування, але також забезпечення за всякою людиною усіх благ життя, придбаних законним трудом, безпечним і нешкідливим для держави” [2, 260].

Важливим завданням суверена є забезпечення рівності всіх перед законом: “Безпека народу вимагає, далі, від того або тих, хто має верховну владу, щоб справедливість була однаковою мірою дотримана стосовно людей усіх станів, тобто щоб як багаті та високопоставлені, так і бідні та непомітні люди могли однаково знайти управу проти образ, що вчиняються по відношенню до них” [2, 268].

Таким чином, виходячи зі своєї теорії суспільного договору, Т. Гоббс досить переконливо доводить, що необхідність спрямованості політичних еліт (незалежно від їх походження) на принесення максимальної користі підданам зумовлена не тільки абстрактною мораллю, але є необхідною для збереження суспільством державного стану, уникнення ним “війни всіх проти всіх”.

Погляди як на атрибутивні властивості політичних еліт, так і на політичну систему в цілому іншого видатного мислителя Нового часу Джона Локка (1632-1704) зумовлені його концепцією природного права, вихідним положенням якої є визнання свободи природним станом людини. Виходячи з цієї концепції, Дж. Локк вважає неприйнятними будь-які форми державного управління, які посягають на цю свободу: “...Тиранія — це здійснення влади поза правом, на що ніхто не може мати права. І це є використання влади, яку хто-небудь має у своїх руках, не на благо тих, хто підпорядковується цій владі, але в цілях своєї власної приватної вигоди, коли правитель, які б повноваження він не мав, покладає в основу своїх дій не закон, а свою волю і його розпорядження та

дії, спрямовані не на збереження власності його народу, але на задоволення його власного честолюбства, мстливості, жадібності чи якої-небудь іншої недостойної пристрасті” [3, 377].

Важливим аргументом, що підтверджує легітимність зміни влади, яка відбулася в Україні у 2014 р., можна вважати думку Дж. Локка, згідно якої “якщо хто-небудь з тих, хто знаходиться у владі, перевищує надану йому по закону владу та використовує силу, що знаходиться в його розпорядженні, для таких дій стосовно підданого, які не дозволяються законом, то він при цьому перестає бути посадовою особою...” [3, 378]. Мислитель стверджує, що “якщо государ, або законодавчий орган, або хто-небудь з них діє всупереч проявленій до них довірі” [3, 388], то це є ознакою “розпаду правління”. В такій ситуації народ має право створити новий законодавчий орган, який буде відрізнятись від попереднього складом та (або) формою, а в деяких випадках (наприклад, якщо король став вассалом іншого короля) має право скинути й короля. Отже, при втраті представниками політичних еліт відповідності атрибутивним характеристикам останніх, вони автоматично втрачають право вважатися належними до цих еліт, що, у свою чергу, призводить до втрати цими діячами політичної легітимності й вони мають бути замінені на інших.

На політичні погляди Баруха Спінози (1632-1677) вплинула його концепція свободи як усвідомленої необхідності, згідно якої необхідність для людини полягає у пізнанні власної природи для підпорядкування афектів розуму. Тому свободою людиною не обов'язково є та, що діє за власною волею, також як і не обов'язково той є рабом, хто діє за примусом; але критерієм свободи людини є вчинки, що відповідають велінням розуму. “Якщо метою дії є користь не самого діючого, але того, хто повеліває, тоді діючий є раб і непотрібний собі. Але в республіці та імперії, де найвищий закон є благо усього народу, а не повелителя, повинен бути названий не непотрібним для себе рабом, але підданим, а тому та держава найбільш вільна, закони якої ґрунтуються на здоровому глуздові: адже там кожен, коли він хоче, може бути свободним, тобто, не кривлячи душею, жити за вказівкою розуму” [4, 190-191]. З цього можна зробити висновок, що ідеальною політичною елітою Б. Спіноза вважає таку, що керується не пристрастями, а розумом, що й відповідає принесенню максимальної користі своїм підданим.

“Володар дум” XVIII століття Вольтер (1694-1778) із властивою йому гіркою іронією викриває несправедливість усіх сучасних йому політичних еліт. Так, вустами одного з героїв своєї філософській повісті “Кандид, або оптимізм” він розповідає про єзуїтську державу в Парагваї: “Los padres володіють там усім, а народ нічим; не держава, а зразок розуму та справедливості” [5, 183].

У багатьох своїх художніх творах письменник торкається проблеми світового зла. При цьому з наведених там численних проявів зла очевидно, що все воно є наслідком використання влади у корисних цілях, для задоволення своїх низьких інстинктів та пристрастей. Повністю відсутнє зло лише у виведеній Вольтером у тій самій повісті ідеальній державі Ельдорадо, яка за багатьма ознаками (ізоляваність від усього світу, багатство природними ресурсами, розвиненість наук) нагадує Нову Атлантиду Ф. Бекона. Про політичну систему та суспільні стосунки в Ельдорадо автор нічого не говорить, але можна припустити, що їх основною рисою є демократизм, адже церемонія привітання короля в Ельдорадо полягає у тому, що “кожен обіймає короля та цілує в обидві щокі” [5, 196].

Демократичний ідеал суспільного устрою простежується і в інших творах Вольтера. Використовуючи відомий прийом — подорож героя, Вольтер описує у повісті “Царівна Вавилонська” держави, в яких втілює ті чи інші сторони атрибутивних характеристик політичних еліт. Так, у Скандинавії “...королівська влада та свобода не ворогували між собою — їх пов'язував союз, немислимий в інших державах. Землероби брали участь у законодавстві нарівні з вельможами...” [5, 377]. В іншій країні виховання майбутніх монархів побудовано таким чином, щоб вони “змалку поважали моральні правила та зневажали забобони” [5, 377]. Найповніше ж ідеал відповідності представника влади атрибутивним рисам політичної еліти виражений у повісті “Задиг, або Доля”, де мислитель показує, що найбільше відповідає цим рисам такий стан речей, коли у своїх діях цей представник влади керується не власною волею, а виключно законом, “не виставляючи на вид важливості свого сану” [5, 37]. При цьому “..закони потрібні не лише для того, щоб устрашати громадян, але й для того, щоб допомагати їм” [6, 37], тобто забезпечують справедливість у суспільстві й усі громадяни рівні перед ними.

На погляди стосовно політичних еліт іншого з двох найвидатніших мислителів французького Просвітництва Жан-Жака Руссо (1712-1778) вплинула глибока демократичність мислителя. Так, у передмові до трактату “Міркування про походження та основи нерівності між людьми” він вважає ідеальною таку країну, “де право законодавства належало б усім громадянам, адже хто може знати краще самих громадян, за яких умов подобає їм жити сумісно в одному й тому самому суспільстві” [6, 56].

Але така широка участь громадян у політичному житті не виключає, на думку мислителя, необхідності формування політичних еліт, яким належала б вирішальна роль в управлінні країною. Так, філософ вважає, що право законодавчої ініціативи повинне належати виключно “магістратам”, а роль приватних осіб має обмежуватися тим, що вони “затверджували б закони спільно та за поданням правителів вирішували б найважливіші суспільні справи” [6, 67]. Але для цього потрібно, щоб джерелом формування такої політичної еліти був народ як сукупність цих самих приватних осіб, які “обирали б із року в рік найбільш здібних та найбільш невідкупних зі своїх громадян, щоб чинити правосуддя і правити державою, і де чесноти магістратів свідчили б, таким чином, про мудрість народу — і перші, й другі шанували б один одного” [6, 67].

Умовою формування народом політичних еліт, які відповідають атрибутивним якостям останніх, є моральність самого народу, для чого, як зазначає Ж.-Ж. Руссо в іншому трактаті, “Про політичну економію”, треба встановити “царство добродетелі”. Для виховання ж моральності у суспільстві потрібна залученість людей у тісні, емоційно близькі стосунки з певним колом співгромадян: “...Людяність, сконцентрована у колі співгромадян, набуває в них же нову силу, що укріплюється звичкою постійно бачити один одного та загальними інтересами, що їх об'єднують” [6, 168]. З цього можна зробити висновок, що наявність структур громадянського суспільства сприяє моральності у суспільстві, а це, у свою чергу, призводить до формування політичних еліт, відповідних своїй атрибутивній сутності.

У трактаті “Про суспільний договір” Ж.-Ж. Руссо описує різні види правління. Користуючись цим описом, можна прослідкувати особливості та “зміст” політичних еліт, які формує кожен із цих видів правління.

Перший вид правління, демократію як безпосередню владу народу, філософ вважає утопічним, адже тоді цей народ повинен мати такі ідеальні якості, за яких він увесь був би політичною елітою, але це означало б зняття самого поняття “політична еліта” у зв'язку з відсутністю необхідності існування держави: “...народ, який завжди добре правив би, не потребував би того, щоб ним управляли” [6, 255], і тому “ніколи не існувала справжня демократія, і ніколи такої не буде” [6, 255]. Оскільки весь народ не може постійно займатися державними справами, то у демократичній державі неминуче створюються “комісії”, “колегії” тощо, які й займаються цими справами, набуваючи при цьому рис політичної еліти.

Що стосується аристократичної форми правління, то вона за визначенням передбачає наявність чітко оформленої правлячої еліти. При цьому Ж.-Ж. Руссо вважає, що спадкова аристократія - “найгірше з усіх правлень”, у той час як “вибірні аристократія — це аристократія у власному значенні слова” [6, 257]. Адже “саме той лад буде найкращим та найбільш природним, коли наймудріші правлять більшістю, коли достовірно, що вони правлять нею до її вигоди, а не до своєї власної” [6, 258]. Встановлення такого правління є більш реальним, ніж встановлення демократії, адже тут від усього народу не вимагається наявності ідеальних якостей.

Що стосується монархії, то за цієї форми правління політична еліта ще менше відповідає своїм атрибутивним характеристикам, ніж за спадкової аристократії, тому що еліту тут складають “дрібні баламути, нікчемні шахраї, дріб'язкові інтригани, чий жалюгідні талантики дозволяють їм досягти при дворі високих посад, але лише для того, щоб, ледве їх досягнувши, виявити перед народом повну свою нездатність” [6, 261].

Важливим моментом усієї філософії Ж.-Ж. Руссо є те, що необхідність будь-яких політичних еліт у ній обмежується лише виконавчою владою. Що стосується законодавчої, то тут мислитель ставиться різко негативно навіть до інституту представницької демократії, оскільки вважав народ сувереном, воля якого не може бути нічим представлена: “Суверенітет не може бути представлений за тією причиною, за якою він не може бути відчужений. Він полягає, по суті, у спільній волі, а воля ніяк не може бути представлена; або це вона, або це інша воля, середнього не буває” [6, 285]. Усі законодавчі рішення, на думку філософа, можуть прийматися загальними зборами усього народу, і навіть велика кількість населення у країні не повинна цьому перешкоджати.

Підводячи підсумок аналізу поглядів Ж.-Ж. Руссо на політичні еліти, можна зробити висновок, що останні в його концепції виконують другорядну роль порівняно з сувереном-народом, будучи лише його виконавчим органом на основі загальної волі, втіленням якої є Закон. Формуються такі еліти виключно самим народом з його найкращих представників і тому умовою відповідності цих еліт своїм атрибутивним характеристикам є моральність самого народу.

У результаті аналізу осмислення проблеми відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам у філософії Нового часу можна констатувати:

– атрибутивною рисою політичних еліт в усіх проаналізованих соціально-філософських ідеях філософів Нового часу визнається їх спрямованість на використання влади не у власних егоїстичних цілях, а в цілях принесення максимальної користі тим, ким ці еліти керують, що можна охарактеризувати як духовність цих еліт; у філософії Т. Гоббса та головним мотиватором такої поведінки еліт виступають міркування доцільності і самозбереження; у вченнях Ф. Бекона, Вольтера та Ж.Ж. Руссо — критерії моральності і справедливості, у Б. Спінози — розумність. Лише у філософії Дж. Локка найповніше виражений онтологічний підхід до сутності політичних еліт — використання влади у власних інтересах автоматично позбавляє політичні еліти статусу таких і створює умови для їх заміни іншими елітами;

– що стосується шляхів досягнення відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам, то більшість проаналізованих мислителів не бачить особливих перешкод у тому, щоб реальні політичні еліти набули відповідності своїм атрибутивним характеристикам, за винятком Ф. Бекона та Вольтера, які помістили “ідеальні” еліти до неіснуючих держав. Особливі умови створення таких еліт названі лише Ж.Ж. Руссо, який вважає такими умовами наявність громадянського суспільства та моральність самого народу.

Що стосується перспектив подальших досліджень, то ними є:

– осмислення філософської спадщини, котра стосується проблеми відповідності політичних еліт своїм атрибутивним характеристикам, у мислителів інших епох;

– вироблення на основі цього осмислення суспільно-правових механізмів, які забезпечили б в умовах сучасної України прихід до влади людей, що відповідають атрибутивним характеристикам політичної еліти.

Список посилань

1. Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. Т. 2 / Ф. Бэкон; сост., общ. ред. и вступит. статья А.Л. Субботина. – М.: Мысль, 1978. – 575 с. – (Филос. наследие).
2. Гоббс Т. Сочинения в 2 т. Т. 2 / Т. Гоббс; сост., ред., авт. примеч. В.В. Соколов; пер. с лат. и англ. - М.: Мысль, 1991. – 731, [1] с., [1] л. ил. – (Филос. наследие).
3. Локк Дж.. Сочинения в трех томах. Т. 3 / Дж. Локк. – М.: Мысль, 1988. – 668 с. – (Филос. наследие).
4. Спиноза Б. Трактаты / Б. Спиноза; пер. с лат; предисл. Е.М. Темнова. – М.: Мысль, 1998. – 446 с.
5. Вольтер. Философские повести / Вольтер; пер. с фр.; сост., вступ ст. и ком. А. Михайлова; ил. Ж.-М. Моро-Младшего. – М.: Правда, 1985. – 576 с., 4 л. ил.
6. Руссо Ж.Ж. Об общественном договоре. Трактаты / Ж.Ж. Руссо; пер. с фр. - М.: “Канон-пресс”, “Кучково поле”, 1998. - 416 с.

References

1. Bacon F. Compositions in 2 vol. Vol. 2 / F. Bacon. – М.: Mysl, 1978. – 575 p.
2. Hobbes T. Compositions in 2 vol. Vol. 2 / T. Hobbes. – М.: Mysl, 1991. – 731p.
3. Locke J. Compositions in 2 vol. Vol. 3 / J. Locke. – М.: Mysl, 1988. – 668 p.
4. Spinoza B. Tractates / B. Spinoza. – М.: Mysl, 1998. – 446 p.
5. Voltaire. Philosophical Works / Voltaire. – М.: Pravda, 1985. – 576 p.
6. Rousseau J.-J. The Social Contract. Tractates / J.-J. Rousseau. – М.: “Kanon-press”, “Kuchkovo pole”, 1998. – 416 p.

КУРБАТОВ А.Г.

кандидат философских наук,

доцент кафедры богословия и гуманитарных дисциплин

Классического частного университета

(г. Запорожье, Украина)

gag67@outlook.com

ПРОБЛЕМА СООТВЕТСТВИЯ ПОЛИТИЧЕСКИХ ЭЛИТ СВОИМ АТРИБУТИВНЫМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ В КОНТЕКСТЕ ФИЛОСОФИИ НОВОГО ВРЕМЕНИ

Аннотация

В статье дается анализ осмысления проблемы соответствия политических элит своим атрибутивным характеристикам в философии Нового времени. Под основной атрибутивной

характеристикой политических элит понимается их духовность, то есть руководимость в своих действиях не собственными интересами вопреки интересам других, а направленностью на принесение максимальной пользы тем, кем эти элиты управляют.

Дается подробный анализ особенностей понимания атрибутивных характеристик политических элит каждым философом, раскрыты разные стороны этих характеристик. В результате этого анализа выделены мотивации, которые различные авторы считают основными для соответствия политических элит своим атрибутивным характеристикам (соображения целесообразности и самосохранения, критерии нравственности и справедливости, разумность и т. д.).

Исходя из вышеизложенного, делается вывод, что большинство проанализированных мыслителей не видит особых препятствий в том, чтобы реальные политические элиты приобрели соответствие своим атрибутивным характеристикам. Среди условий достижения такого соответствия называются высокий уровень нравственности общества в целом, развитие прикладных наук, наличие гражданского общества.

Ключевые слова: политические элиты, атрибутивные характеристики политических элит, духовность, философия Нового времени.

KURBATOV A.

Doctor of Philosophy, Associate Professor,
Department of theology and humanities, Classic Private University
(Zaporizhzhya, Ukraine)
qag67@outlook.com

THE PROBLEM OF POLITICAL ELITES' CORRESPONDENCE TO THEIR CRITICAL CHARACTERISTICS IN CONTEXT OF EARLY MODERN PHILOSOPHY

Summary

This article deals with the problem of political elites' correspondence to their critical characteristics in context of early modern philosophy. The key political elites' critical characteristic is in their spirituality. This means that such people are aimed to provide maximum benefit to those who they guide, but not their self interests.

Also the article gives the detailed analysis of political elites' critical characteristics described by each thinker. Aside from that, there is a concrete depiction of these characteristics.

Francis Bacon as the founder of early modern philosophy depicted his ideas in the unfinished utopia "New Atlantis". Unlike communist utopias, "perfection" of a state in this utopia is not provided by universal equality and maintenance of high moral principles both by elite and people. Despite the lack of philosopher's detailed description of political system and social relations in a country, it is clear that the main feature of political elite in his utopia is in spirituality together with a reduction to practice some scientific discoveries. That is the embodiment of Francis Bacon's social ideal.

Hobbes with his theory of the social contract argues that the need to focus political elites' activity on bringing maximum benefit to citizens is not determined only an abstractive morality. This claim is also necessary to a society for nationhood's protection and "war of all against all" avoidance.

John Locke's theory of natural law assumes that freedom belongs to human's nature. To that basis, he considered any government that encroaches on people's liberty to be unacceptable.

Spinoza believed that ideal political elite has to exercise intellect, but not their passions. Also, it is about to provide maximum benefit to citizens.

Voltaire exposes with his usual bitter irony the injustice of all contemporary political elites. According to the thinker, public authority mostly complies his/her ontological essence when guides not by his/her own will, but only by law. Laws must provide justice in society and everyone is equal in the eyes of the law.

J.-J. Rousseau in his theory considers political elites to perform minor role in comparison with a sovereign nation. This happens because elites appear for an executive board elected by a general will, which is the embodiment of a law. Such elites are forming exclusively by the best representatives of a nation; the main elites' critical characteristic is people's morality.

It is concluded that most of the analyzed philosophers saw no obstacles for the real political elites to obtain their critical characteristics. The main conditions to reach such propriety are an achievement of a high level social morality, an evolvement of applied sciences, and a civil society's existence.

Keywords: political elites, political elites' critical characteristics, spirituality, early modern philosophy.